

Beslutningsforslag nr. B 3. Fremsat den 8. februar 1984 af Albrechtsen (VS) og Anne Grete Holmsgård (VS)

Forslag til folketingsbeslutning

om øget parlamentarisk-demokratisk kontrol med Danmarks deltagelse i NATO

Folketinget opfordrer regeringen til at tage initiativ til,

- at folketingets forsvarsudvalg indkaldes umiddelbart forud for alle NATO-forsvarsministermøder (herunder NPG-møder) og ligeledes forud for alle andre NATO-møder af tilvarende væsentlighed;
- at der på disse forsvarsudvalgsmøder altid berammes en forhåndsorientering om det pågældende NATO-mødes hovedpunkter og en debat om de danske holdninger og ønsker;
- at det udenrigspolitiske nævn tillige indkaldes til rådslagning i de tilfælde, hvor der på NATO-mødet skal drøftes spørgsmål af større udenrigspolitisk rækkevidde for Danmark (jfr. grundlovens § 19, stk. 3).

Bemærkninger til forslaget

Under folketingets forespørgselsdebat den 10. november 1983 udtalte forsvarsministeren, at Danmark gennem deltagelsen i NATOs nukleare planlægningsgruppe (NPG) har fået mulighed for at modtage meget væsentlige informationer om den nukleare planlægning, ligesom vi har fået mulighed for at være med til at drøfte principperne for den vestlige atomafskrækkelse (se Folketingstidende 1983-84 (1. samling), forhandlingerne sp. 1589). På denne baggrund burde det forekomme selvfølgelig, at forsvarsudvalget får mulighed for til staidighed at debattere Danmarks holdninger, så meget desto mere som »principperne for den vestlige atomafskrækkelse« i højere og højere grad har fået status som et af de mest brændende politiske spørgsmål, også her i landet.

Formålet med forslaget er, som det fremgår af titlen, at opnå en øget parlamentarisk-demokratisk kontrol med Danmarks deltagelse i NATO. Dette er i allerhøjeste grad påkrævet. Danmarks tilsagn til væsentlige NATO-beslutninger (om op- og nedrustning, nye våbensystemer, ændrede krigsstrategier osv.) gives i øjeblikket under fuldstændig tilsidesættelse af det parlamentariske demokrati.

Det fremgår prægnant af blot et enkelt eksempel: Danmarks tilsagn til den såkaldte dobbeltbeslutning af 12. december 1979. Hermed forholder det sig således:

1) Det hævdes almindeligvis som en selvfølgelig kendsgerning, at beslutningen om de 572 Pershing II og krydsermissiler blev taget på det såkaldte dobbeltbeslutningsmøde 12. december 1979.

Kendsgerningen er imidlertid, at NATOs udenrigsministre allerede 3½ år tidligere på deres møde i juni 1976 havde givet principiel tilslutning til modernisering af mellemdistancevåbnene, herunder videreudvikling af Pershing I, en tilslutning, der blev bekræftet og konkretiseret af NATO-landenes stats- og regeringschefer på deres møde i London i maj 1977 (vedtagelsen om et langtidsmoderniseringsprogram bl.a. vedrørende TNF-våben). Disse to afgørende NATO-beslutninger – begge af den mest vitale betydning for landenes folk, for deres overlevelse og fremtid – fandt sted uden no-

gen som helst forudgående demokratisk debat i hjemlandene. Ingen debat i det danske folketing! Ingen debat i det norske storting! Ingen debat i den vesttyske Bundestag! (Det er de tre lande, for hvilke forslagsstillerne har haft mulighed for at undersøge og dokumentere sagen – men forslagsstillerne er overbevist om, at billedet er det samme for de øvrige NATO-landes vedkommende). Beslutningerne blev på det nærmeste truffet upåagtet og offentliggjort i al stilhed – 42 og 31 måneder førend den senere så berømte dobbeltbeslutning!

2) Og for at ingen skal tro, at disse beslutninger var blot og bar papirbeslutninger, skal der hermed afsløres endnu en kendsgerning: i februar 1979 (altså 10 måneder før dobbeltbeslutningen) afgav det amerikanske forsvarsministerium, Pentagon, en ordre til våbenproducenten Martin-Marietta lydende på 360 mill. US-dollars til »en omfattende og systematisk udvikling af Pershing II-raketten, med færdiggørelse af programmet i løbet af 56 måneder«. I løbet af 56 måneder – det vil faktisk sige inden november 1983!

3) Disse kendsgerninger betyder som bekendt ikke, at man forsøgte at dispensere fra den formelle, iscenesatte offentligt kendte beslutningsproces.

På det ordinære møde i NATOs atomplanlægningsgruppe (NPG) i efteråret 1977 i Bari (Syditalien) besluttede forsvarsministrene at overdrage udformningen af de endelige moderniseringsplaner (missiltyper, antal, stationeringssteder osv.) til en særligt betroet ad hoc-ekspertgruppe, der blev nedsat under betegnelsen High Level Group (HLG, »planlægningsgruppen på højt niveau«). Ifølge redegørelsen i NATOs officielle organ Nato Review var formålet med HLG »at gøre det muligt for repræsentanter på højt niveau (viceministre, kontorchefer, fuldmægtige) fra hvert enkelt lands administration at mødes regelmæssigt og drøfte de særlige problemer, som TNF-moderniseringsproblemerne rummer«.

Som formand for HLG udpegedes David E. McGiffert, USA's viceforsvarsminister med særligt ansvar for internationale sikkerhedsanliggender. Hvert af de ti øvrige lande i NPG foruden NATOs

militære myndigheder udpegede deres repræsentanter til udvalget.

Det er endnu en kendsgerning, at denne for hele den vestlige verdens fremtidige sikkerhedspolitik så betydningsfulde ekspertgruppe mødtes

- i Bruxelles, december 1977;
- i Los Alamos, februar 1978;
- i Bruxelles, marts 1978; og derefter igen
- i Bruxelles, oktober-november 1978;
- i Colorado Springs, februar 1979; og
- i Bruxelles, april 1979

alt sammen, uden at folketingets forsvarsudvalg og/eller det udenrigspolitiske nævn undervejs modtog én eneste rapport, endsige ét eneste oplæg til debat om de projekterede omlægninger af NATOs atomkrisstrategi!

4) Yderligere en kendsgerning er, at efter første runde af disse HLG-møder gav NATOs forsvarsministre på deres møde i Frederikshavn i april 1978 tilslutning til gruppens foreløbige konklusioner og grønt lys for dens fortsatte arbejde – og det skete også uden nogen som helst forudgående orientering af nogen offentlighed eller parlamentarisk instans!

5) Et år senere, i april 1979, sammenfattedes resultatet af alle de nævnte møder og konsultationer i HLG-ekspertgruppen i en omfattende rapport til NATO-forsvarsministrenes møde på Homestead Air Force Base (Florida). På baggrund af rapporten og ministermødets diskussioner vedtoges i Homestead et communiqué, der i store træk udtrykker den militære og politiske hovedlinje i den senere dobbeltbeslutning. Og HLG blev ved mødets afslutning bemyndiget til at udarbejde et helt specifikt program for våbentyper, stationeringssteder osv.

Kendsgerning nummer 5 er, at i hvert fald den danske forsvarsminister traf denne beslutning i april 1979 uden forudgående debat – og uden påfølgende orientering – af de relevante parlamentariske instanser (såvel som offentligheden, naturligvis).

6) Historien fortsatte. For at styrke den politiske tilføjelse til TNF-moderniseringen (læs: »for at gøre moderniseringen sælgelig i befolkningerne

...«) nedsatte NATO i april 1979 endnu en ekspertgruppe, Special Group on Arms Control and Related Matters. Gruppen blev sammensat nogenlunde efter samme retningslinjer som HLG, denne gang med Leslie Gelb, direktør i USA-udenrigsministeriets afdeling for politisk-militære anliggender, som formand.

De to ekspertgrupper arbejdede begge intensivt i løbet af sommeren og holdt et fælles møde i september. Begge grupper fremsendte en rapport til NATOs generalsekretær, J. Luns, som så gav de to gruppers formænd i opdrag at skrive det endelige, integrerede udkast til beslutningsdokument.

Kendsgerning nummer 6 er faktisk, at den endelige dobbeltbeslutnings ordlyd blev formuleret af disse to højtstående amerikanske embedsmænd, til trods for at beslutningen alene angår atomraketter på europæisk område.

Her er kun fremdraget en flig af historien om, hvordan det parlamentariske demokrati blev fuldstændig tilsidesat omkring det danske tilsagn til dobbeltbeslutningen. Flere andre tilsvarende historier vil kunne fremdrages.

Afsluttende bemærkninger

I folketingets spørgetid den 23. november 1983 afviste forsvarsministeren enhver kritik – endsige korrektion – af de eksisterende tilstande. Forsvarsministeren ønsker åbenbart ikke at sikre en parlamentarisk-demokratisk kontrol med den side af dansk politik, der har den største betydning for befolkningens fremtid, ja, for de kommende generationers overlevelse. Disse livsvigtige spørgsmål ønsker forsvarsministeren åbenbart fortsat at overdrage til eksperter: våbeneksperter, militære rådgivere med nær tilknytning til våbenindustrien, karrierediplomater osv. Det er helt uacceptabelt. Vedtagelsen af nærværende beslutningsforslag vil betyde et første – lille, men vigtigt – skridt i den modsatte retning.

Forslaget til folketingsbeslutning er en uændret genfremsættelse af et i folketingsåret 1983-84 (1. samling) fremsat forslag, se Folketingstidende 1983-84 (1. samling), forhandlingerne sp. 2532 og tillæg A sp. 1815.